

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi
saara.luukkonen@minedu.fi

Lausuntopyyntönnö 5.12.2018 OKM/60/010/2018

Luonnos opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseksi opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen muuttamisesta

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt Suomen Kuntaliitolta lausuntoa luonnoksesta opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseksi opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen muuttamisesta.

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa hallituksen esitysluonnoksesta.

Esityksen mukaan SORA-aloilla koulutuksen järjestäjä voisi jättää valitsematta hakijan, joka saa pääsy- tai soveltuvuuskokeesta 0 pistettä. Lisäksi pykälässä säädettäisiin koulutuksen järjestäjän selvitys- ja ohjausveloitteesta suoritettavan tutkinnon tai koulutuksen valinnassa.

Kuntaliitto pitää ongelmaa, jota tällä asetusluonnoksella pyritään ratkaisemaan merkittävänä. Ongelma on kuitenkin monimutkainen ja vaatii Kuntaliiton käsityksen mukaan eri ratkaisuvaihtoehtojen huolellista pohtimista.

Kuntaliitto katsoo, että nyt esitetty ratkaisu ei poista ongelmaa ja on kustannus/hyötysuhteeltaan huono.

Valtakunnallinen hakumenettely eli ns. yhteishaku on tarkoitettu perusopetuksen päättävillä sekä muille vailla ammatillista tutkintoa oleville hakijoille. Hallituksen esityksen (HE39/2017 vp) mukaan ammatilliseen koulutukseen hakeuduttaisiin pääsääntöisesti jatkuvan haun kautta. Näin ollen jatkuva haku, joka on hallituksen esityksen mukaisesti pääsääntöinen hakeutumisyväly, ei kuulu lausunnolla olevan asetusluonnoksen soveltamisalaan.

Pääsy- ja soveltuvuuskokeilla voidaan ajatella olevan 3 erilaista tehtävää

1. Pääsykoe, jonka tavoitteena on karsia opiskelijoita ja mitata osaamisen tasoa
2. Soveltuvuus, jolloin tavoitteena on selvittää hakijan soveltuvuutta alalle
3. Soveltumattomuus, jolloin tavoitteena on selvittää, onko hakija soveltumaton alalle

Perusopetuksen päättävien hakijoiden karsiminen ja osaamisen mittaaminen pääsy- ja soveltuvuuskokeen avulla

Lähtökohtana tulee olla, että perusopetuksen päättävällä on riittävät tiedot ja taidot jatko-opintoihin ammatillisessa koulutuksessa. Ammatillisten perustutkintojen perusteet tulee laatia siten, että niistä selviämiseen riittää perusopetuksessa saavutettu osaamistaso.

Perusopetuksen oppilaat saavat oppilaanohjausta, jonka perusteet on kuvattu perusopetuksen opetussuunnitelmassa. Siinä edellytetään myös yhteistyötä toisen asteen kanssa.

Kuntaliitto korostaa hakeutumisvaiheen oppilaan ohjauksen merkitystä erityisesti perusopetuksen päättävien osalta soveltuvien alojen valinnassa.

Kuntaliitto katsoo, että opetussuunnitelman perusteiden mukaista oppilaan ohjausta saaneen opiskelijan osalta ei ole tarvetta poissulkevaan pääsy- tai soveltuvuuskokeeseen.

Kuntaliiton käsityksen mukaan peruskoulun päättäneen 16-vuotiaan nuoren soveltuvuuden arviointi yksittäisellä kokeella on lähes mahdoton. Poissulkevalla hylkäykseltä saattaa olla pitkäaikaisia negatiivisia vaikutuksia nuoren minäkuvaan ja elämään, jos hänet määritellään soveltumattomaksi yhden kokeen perusteella.

Soveltuvuuden ja soveltumattomuuden arviointi

Opiskelijan soveltuvuutta alalle on järkevämpää arvioida opintojen aikana, jolloin saadaan todenmukaisempi kuva opiskelijan soveltuvuudesta alalle eikä opiskelija pääse putoamaan opintopolun ulkopuolelle. Koulutuksen järjestäjille tulisi antaa tukea ja ohjausta SORA-säädöksiin soveltamiseen, koska kysymyksessä on harvoin toistuva tapauskohtaiseen harkintaan perustuva päätös.

Alalle soveltuvuus ja soveltumattomuus ei useinkaan ihmisen elämänkaaren aikana ole pysyvä tilanne. Koulutuksen hakeutumisvaiheessa toteutettu pääsy- ja soveltuvuuskoe mittaa vain sen hetkistä tilannetta. Lisäksi soveltuvuus työtehtäviin vaihtelee tehtävä- ja alakohtaisesti.

Kuntaliitto korostaa työnantajan vastuuta erityisesti rekrytointitilanteessa selvittää hakijan soveltuvuus ko. tehtäviin.

Hakija voi yhteishaun lisäksi hakea jatkuvan haun kautta opiskelemaan samaa alaa.

Kuntaliitto katsoo, että esitysluonnoksen muistiossa tulisi kuvata yhteisvalinnan pääsy- ja soveltuvuuskokeiden suhdetta jatkuvaan hakuun.

Kustannusvaikutusten arviointi

Muistioloonnoksessa todetaan, että käytännössä monet koulutuksen järjestäjät ovat muutoksen jälkeen luopuneet soveltuvuuskokeiden järjestämisestä. Pääsy- ja soveltuvuuskokeet ovat merkittävä menoerä ammatillisen koulutuksen järjestäjille. Kokeiden järjestäminen maksaa arvioita noin 60 €/opiskelija. Kevään 2018 yhteishaussa pelkästään sosiaali- ja terveysalalle oli 9753 hakijaa. Tästä aiheutuneet lisäkustannukset olisivat arviolta noin 0,6 milj. €. Kokonaisuudessaan kustannukset olisivat merkittävästi suuremmat.

Kuntaliitto huomauttaa, että erityisesti nyt, kun ammatillisen koulutuksen rahoitusta on leikattu tällä ja edellisellä hallituskaudella merkittävästi, kustannusvaikutukset tulee arvioida realistisesti. Lisääntyneet kustannukset tulee korvata koulutuksen järjestäjille täysimääräisesti.

Säädöstaso

Luonnoksen 12 a §:n 2 mom. säädettäisiin koulutuksen järjestäjän selvitys- ja ohjausveloitteesta suoritettavan tutkinnon tai koulutuksen valinnassa.

Säädettäessä koulutuksen järjestäjän ohjaus- ja selvitysvelvollisuudesta luodaan hakijalle oikeus em. palveluun.

Kuntaliitto kiinnittää huomiota siihen, että uusista ja laajenevista tehtävistä sekä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista tulisi säätää lain tasolla.

Kuntaliitto kiinnittää huomiota myös siihen, että ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 39 § 2. mom. mukaa ministeriön asetuksenantovaltuus rajoittuu opiskelijaksi ottamisen hakumenettelyssä käytettäviin valintaperusteisiin sekä pääsy- ja soveltuvuuskokeisiin.

Kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunta

Kunnat ovat merkittäviä ammatillisen koulutuksen järjestäjiä ja rahoittajia.

Kuntaliitto katsoo, että asetusluonnos tulee käsitellä kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa.

SUOMEN KUNTALIITTO

Terhi Päivärinta
johtaja, opetus ja kulttuuri

Maarit Kallio-Savela
erityisasiantuntija